

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. I. Objectum primarium scientiæ Dei tam motivum, quàm
terminativum, est essentia divina, præcisis attributis & relationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

SECTIO TERTIA.

DE OBJECTO INCREATO SCIENTIÆ DEI.

1.
Divina
Theologia
est de om-
nibus cog-
noscibilibus.

Necipio hanc Sectionem à verbis Scoti Prolog. Sent. q. 3. later. n. 23. Divina Theologia est de omnibus cognoscibilibus; quia objectum primum Theologia sua facit omnia alia actu cognita in intellectu suo. Et infra: Sic ergo Deus de omnibus cognoscibilibus solum habet cognitionem theologiam: quia tantum virtute primi objecti theologicis actuans intellectum ejus, ita quod Theologia Dei non est tantum de omnibus, sed est etiam omnis cognitio possibilis haberi à Deo de ea, & absolute ipsa est de quocumque omni cognitio, non includens aliquam imperfectionem ex se: quia ipsa sola de quocumque cognoscibili non includit limitationem: quilibet autem alia, quia est à causa limitata, includit necessariò limitationem. Igitur objectum scientiæ Dei est omne intelligibile, si fit tale, ut absque imperfectione intelligentis intelligi queat. Unde (inquit Joannes Poncius in suo Cursu Theol. disp. 5. n. 15.) terminari debet actu ad Deum ipsum, & omnia prædicata essentialia, attributa, modos, ac relationes, ac denominationes ipsi competentes. Deinde ad creaturas omnes posibles, & existentes, præteritas, ac futuras, & negationes ac privationes, & entia rationis. Quia non implicat, ullum ex his cognosci; & ignorantia ullius ex illis argueret imperfectionem ac limitationem in scientia Dei, quæ tamen est infinitæ perfectionis, & quæ perfectior nulla possit excoitari.

Omne cog-
noscibile sine
imperfectione cog-
noscens est
objectum scientiæ
Dei.
Poncius.

2.
Quod sit
objectum adæ-
quatum termi-
nativum.

Quare si loquamur de objecto terminativo scientiæ divinæ, hoc est, de eo, quod cognoscitur per illam, quodlibet ex jam enumeratis, & quidquid de ipsis quoquo modo dici potest, est objectum prædicatum ipsius. Et si quærat de objecto adæquato terminativo, deturque unum aliquod tale, aut illud vocabitur maximè perfectum ex omnibus, ut Aliqui, licet minus rectè, volunt; & tunc erit ipsamet essentia Dei, quia nihil eà perfectius cognoscitur à Deo, & illa est radix cæterarum perfectionum divinarum, similiter infinitarum: aut vocabitur maximè commune, & abstractum ab omnibus cognoscibilibus, & sic erit ipsum ens ut sit: aut illud erit aggregatum ex omnibus, ad quæ terminari potest divina cognitio, & sic omnia prædicta integrabunt objectum adæquatum terminativum divinæ cognitionis. Prædicta, inquam, tam increata, quam creata; & quoniam increatum infinitè præstat creato, jure meritissimo ab increato objecto auspicabimur quæstionem, sanè molestissimam de objecto scientiæ Dei non solum terminativo, sed etiam motivivo. De hoc ergo objecto erit præsens Sectio; de objecto autem creato alix plures subsequentes Sectiones. Dimidium facti, qui bene

cepit, habet, commune est dictum, & ut verum probetur, pono sequentem Conclusionem pro dimidio facti.

CONCLUSIO I.

Objectum primum Scientiæ Dei tam motivum, quam terminativum est essentia divina, præcisè attributis, & relationibus.

Tripliciter dicitur aliquod objectum primum, utputà naturā, dignitate, & virtute. Primitas naturæ resultat ex naturali ordine ipsorum objectorum in esse entis: nam hinc (auditis Smif. tr. 3. disp. 2. n. 19.) resultat ordo eorumdem in esse intelligibilis, quatenus eo modo unumquodque est intelligibile, quo est ens, præsertim respectu intellectus infinite perfecti, qui necessariò cognoscit omnia, sicut sunt. Et quoad hunc ordinem, Deus prius cognoscit suam essentiam, tum attributa; deinde relationes ad intra, & processiones divinas, ipsasque Personas divinas; ulterius creaturas in esse possibili; denique creaturas actuales. Sic ille. Quod idem Dei essentia sit primum objectum dignitate? Ut pote excellentior non tantum creaturis, sed & attributis ac relationibus. Quippe attributa solum dicunt infinitatem in proprio genere, & formalem, essentia verò non solum dicit formalem, sed etiam radicalem, & in omni genere. Et omne absolutum dicitur prius relationibus; nam istæ non dicunt perfectionem, neque infinitatem.

Audite Scotum Quodl. 5. n. 24. Primum omnino in divinis (scilicet dignitate) est essentia, ut essentia, quæ secundum Damascenum est pelagus, propter comprehensionem omnium perfectionum divinarum: ista est infinita non tantum intensivè in se, sed etiam virtualiter, primò & per se continens omnia intrinseca; quodcumque autem aliud continet per identitatem alia, sed non primò omnia; quia nec à se, sed virtute essentia: à qua etiam habet suam infinitatem. Videtur ergo, quod essentia habet infinitatem & formaliter, & propriam, & primam (id est, radicalem) quia à se; quia respectu omnium dicitur pelagus, quia omnem perfectissimè continet entitatem intrinsecam, ut possibile est eam contineri in uno formaliter.

Ab hac autem prima, sicut licet loqui, emanant omnia ordinatè: primò quidem, intrinseca essentia, alia,

3.
Dicitur ad
quod dicitur
est primum
primum naturæ
est, & virtute.
Smifing.

Essentia de
vina est primum
est naturæ

Vri & dicitur
minuit.

4.
Est dicitur
Scoti.

De
omni
est
re
Sci

Ab
est

omnia ordi-
nata.

lia, que non dicunt respectum ad extra: secundò, notionalia: tertio & ultimo, creata sive extrinseca: & quolibet emanans recipit illud perfectionis ab ea, cuius est capax. si sibi non repugnat; & illius recepti causa quasi effectiva, & primaria est infinitas essentia; causa autem sive ratio formalis est ipsa entitas propria cuiuslibet emanantis. Essentiale ergo recipit ab ea infinitatem formalem; quia talis essentia sufficit in ratione principii & fundamenti ad dandum talem quantitatem, & talis quantitas virtualis ipsi non repugnat: sicut nec communicabilitas. Ipsi autem relationi personali competit per essentiam esse ad alterum, nec competit sibi infinitas intensivè propria; quia ipsa non est capax talis quantitatis, sicut nec communicabilitas. Etiam in genere principii formalis est status: hoc enim accipit infinitatem, illud non; quia hoc est hoc, & illud est illud; sicut hoc accipit communicabilitatem, illud incommunicabilitatem, quia hoc est hoc, & illud est illud: repugnantia enim formalis, & non repugnantia primò reducitur formaliter ad rationem ejus, cui dicitur esse repugnantia. Tandem ab essentia creatura recipiunt entitatem finitam; quia talis sola eis competit.

6. De essentia divina sit primum obiectum primarie virtutis.

Quis adhuc dubitare potest, quin, secundum Scotum, essentia divina sit primum obiectum tam primitate naturæ, quam dignitatis? Nunquid etiam primitate virtutis? An forte essentia divina, ut hæc, ita primò movet divinum intellectum ad cognitionem sui, ut eundem moveat ad cognitionem aliorum cognoscendorum, ut in illo primò? Id enim requiritur ad obiectum primum primitate virtutis. Totius Theologia in se (inquit Doct. Subr. Prolog. Sent. quæst. 3. num. 13.) & Dei, & Beatorum primum subiectum est essentia divina, ut hæc. Et quòd loquatur de primitate virtutis, patet ex num. 23. ubi ait: Divina Theologia est de omnibus cognoscibilibus; quia obiectum primum Theologia sue (puræ, essentia divina, ut hæc) facit omnia alia actu cognita in intellectu suo. Hinc 1. dist. 3. quæst. 3. num. 5. Sicut (inquit) prædictum est in questione (3. mox citatâ) de subiecto Theologia, essentia divina id est est primum obiectum intellectus divini, quia ipsa sola movet intellectum divinum, & ad cognoscendum se, & omnia alia cognoscibilia ab ipso intellectu. Quid clariùs poterat dicere? Quando ergo 1. dist. 35. quæst. un. num. 15. ait: In primo instanti intellectus (divinus) est in actu per essentiam, ut est mere absoluta... In secundo instanti producit lapidem in esse intellecto &c. cum tamen illa, quæ videntur in alio, ut obiecto cognito, in eodem instanti videantur, ut patet in speculo, & his, quæ videntur in speculo.

7. Deum videt omnia in unico instanti, etiam secundum rationem, Scilicet.

Hic, inquam, non loquitur per exclusionem (ut notat Smiling supra num. 23.) quæsi in aliquo instanti, etiam secundum rationem, cognoscat aliquid, & non omnia; sed per præcisionem, qui ordo præcisionis in eo consistit, quòd talis sit ordo inter objecta divinæ scientiæ, ut ea scientia possit intelligi terminari ad unum, etiam si non intelligeretur

terminari ad alterum, prout unum istorum potest intelligi habere esse, etiam si alterum non intelligeretur habere esse; quia post. rius pendet à priori, non è converso. Supposito tamen, quòd utrumque pro aliquo instanti habeat esse, scientia Dei comprehensiva omnis veri necessariò simul etiam secundum rationem ad utrumque terminatur. In eodem igitur instanti, adæquatè & absque præcisione spectato, in quo divina essentia movet intellectum Dei ad cognitionem sui, movet ad cognitionem aliorum, & hoc motione objectiva, non effectiva, aut quasi effectiva. Ita præfatus Auctor explicat Scotum.

2. Posito (inquit Scotus sup. num. 14.) quòd (intellectus) sit passivus in nobis, & quasi passivus in Deo, & quòd debeat hinc assignari forma, vel quasi forma, ut quæ operetur; potest dici, quòd illud est essentia sub ratione quæ essentia, quæ sub ratione absoluta est ratio cognoscendi non tantum ipsamet, sed omne aliud sub quacumque ratione cognoscibilis. Ubi per rationem cognoscendi intellige objectivam.

Et quòd ibidem num. 13. docet, visionem creaturarum non pertinere ad beatitudinem formalem, sed concomitantè solùm ad illam se habere, eamque præsupponi visioni creaturarum, intellige, ut supra, secundum præcisionem, non exclusionem. Itaque essentia divina in ratione objecti est forma & actus primus intelligendi in Deo; quia intellectus Divinus cum essentia, tanquam obiecto conjuncto, constituit memoriam divinam, quæ est adæquatam principium tam intellectiois essentialis, quam dictionis Verbi in Deo: & per intellectioem essentialem repræsentantur in ipsa essentia, ut in obiecto cognito omnes res creatæ, idque formaliter & secundum proprias eujusque rei rationes, ut intrâ latius dicemus.

Nunc breviter ratio est: quia talis modus cognoscendi creaturas in se ipso est perfectionis sine imperfectione; ergo non est negandus intellectui divino, qui infinitè perfectus est. Et oppositus modus videndi creaturas in proprio genere, seu immediatè involvit imperfectionem; & idè à divino intellectu excludendus est. Enimvero tunc vilesceret divinus intellectus, si à rebus ipsis extra se positis cognitionem acciperet: quod non solum intelligendum est (inquit Smiling sup. 25.) si ab ipsis acciperet effectivè, seu per causalitatem (nec hoc pacto, nec ab essentia divina accipit cognitionem) sed etiam, si ab illis acciperet terminativè, seu tanquam termino primò & immediato.

Et ratio est; quòd, si intellectus divinus ad essentiam divinam ita seorsim terminaretur, ut ex vi talis terminationis formaliter non terminaretur ad creaturas, esset illa terminatio ad essentiam ex sua formali ratione limitata. Consequens est contra rationem intellectus illimitati, ut patet. Consequentia probatur; quia illa terminatio, ex sua formali

8. Qualiter essentia divina sit ratio cognoscendi in Deo.

Quomodo visio creaturarum non pertinet ad beatitudinem.

9. Deus cognoscit creaturas in se ipso.

Smil.

Probat.

Argumen-
tum contra.

ratione non comprehenderet omne verum, ad quod intellectus absque imperfectione (vel ostendatur hæc) unâ terminatione terminari potest: esset ergo ex sua formali ratione terminatio limitata. Ostendo, inquit aliquis, hæc imperfectionem: quia ut aliquid ducat in cognitionem alterius, tanquam medium cognitum, deberet habere formaliter relationem ad alterum, quod nequit dici de essentia divina respectu creaturarum; ergo absque imperfectione non potest intellectus divinus in essentia divina tanquam in medio cognito videre creaturas formaliter.

Solvitur ex
Smif.

Respondet Smifing tract. 2. disp. 6. num. 174. satis esse, quod secundum esse absolutum habeat connexionem cum altero in ratione causæ, vel effectûs, vel aliâ, etiam præcise omni respectu formali: sic enim Deus cognoscitur à posteriori per creaturas, non solum ratione relationis realis, quam habent ad Deum; sed etiam ratione sui esse absoluti, quod non minus pendet à Deo, quam earum esse relativum, adeoque non minus, quam illud, ducit in cognitionem causæ.

IO.

Passio cog-
noscitur à
priori per
essentiam,
cujus est
passio.

Sic item passio cognoscitur à priori per essentiam, cuius est passio, & tamen non per essentiam, ut formaliter refertur ad passionem, vel saltem non propter hunc respectum tantum; cum vel ipsæ passionem sint quidam respectus transcendentales, ut respectus aptitudinalis inherentiæ in accidente, & similes passionem; & tales respectus non per alios respectus respiciuntur, nec respiciuntur ab ipsâ; vel si sint quid absolutum, ut quædam physice proprietates, illæ non emanant ab essentia, quatenus respectui substat, sed ab eius absoluta entitate; adeoque per illam, tanquam per causam cognoscuntur. Sic ille.

Qua ratio-
ne imago sit
medium cog-
noscendi
prototypum.
Smifing.

Apud quem plura poteris videre ad hoc propositum. Et si dicas; imago propter respectum imaginis est medium cognoscendi prototypum; Respondet idem Auctor: Nequaquam; est enim medium cognoscendi illud ratione esse absoluti, nempe unitatis, in qua fundatur relatio similitudinis inter imaginem & prototypum: quia enim conveniunt, unitatemque habent vel in externis qualitatibus & lineamentis, quâ ratione statua Cæsaris est ejus imago, vel in internis passionibus, aut gradibus quidditatis, quo pacto filius est imago patris, & creatura imago Creatoris, idem imago ducit in cognitionem prototypi, & non propter respectum imaginis. Quare ut divina essentia sit medium cognoscendi creaturam, impertinens est relatio ad creaturam; sed ratio talis mediè optimè intelligitur in ratione absoluta divinæ essentia, quatenus secundum esse absolutum virtute & eminenter continet creaturam. Sic ille.

II.

An solè es-
sentia sit
objectum
primarium.

Si autem à me queritur: an sola essentia, seclusis attributis, & relationibus, sit objectum primum motivum; an verò etiam attributa, & relationes, utpote saltem realiter essentia identificata? Dicunt Aliqui, objectum prima-

rium esse omnia, quæ sunt formaliter in Deo. Alii autem putant, attributa quidem esse primum; relationes verò secundarium. Nostra Conclusio affirmat, solam essentiam, præcisè attributis, & relationibus, esse primum. Smifing tract. 3. disput. 2. num. 28. ait esse quæstionem de nomine. Et quidem, inquit, si quis velit omnia appellare objectum primum, quæ sunt eadem res cum objecto primo, omnes illæ rationes divinæ (id est, omnia, quæ Deo conveniunt ad intra) erunt objectum primum, & ita communiter Scholastici solas creaturas appellant objectum secundarium divini intellectûs; quamvis non negent, etiam inter ipsas rationes divinas aliquas ad secundarium objectum reduci posse; sed hoc dubium dissimulant; quia reverà parvi momenti est. Contereo nihilominus, suppositâ distinctione ex natura rei inter divinam essentiam, & proprietates ejus, sive absolutas, sive relativas, proprietas dici, quod proprietates ad secundarium objectum spectent. Sic ille, Et nos cum illo, Ratio est (inquit Theod.) quia essentia divina propter infinitam vim repræsentandi non modo creaturas, sed etiam suas proprietates repræsentare potest; proprietates ergo illas intellectui divino necessariò repræsentat: ergo cadunt sub intellectum divinum virtute essentia, & non immediatè, quod est esse secundarium illius intellectûs objectum. Prior Consequentia patet; quia proprietates divinæ sunt verum necessarium; ergo, si potest eas repræsentare, necessariò repræsentat. Posteriore Consequentiam probat hic Auctor: quia, positiâ repræsentatione illarum in essentia, repræsentatio illarum immediata est superflua: ergo non est ponenda respectu intellectûs infiniti, quia superfluum deesse potest illi, cui superfluum intellectui autem infinito nihil deesse potest. Sic ille. Sed hæc probatio non placet Felici, ut videbimus Conclus. seq.

Ipsæ autem Felix de scientia Dei cap. 3. num. 3. ubi docet præsentem Conclus. eam sic probat: Nam (inquit) si attributa æquè primò movent divinum intellectum, ac essentia: ergo ex essentia, & attributis æquè primò procedit Verbum divinum: ergo ita æquè primò dicit Verbum attributa, & essentiam: ergo attributa magis intrinseca sunt Verbo, quam Patri. Sequela probatur: nam attributa respectu Patris sunt passionem, & respectu Verbi erunt sicut essentia. Ex quo constat, quod potiori jure relationes, cum non dicant infinitatem, non erunt objecta primaria. Ita Felix.

Hinc Scotus 2. dist. 1. quæst. 1. num. 9. videtur quod Primum objectum intellectûs divini, & voluntatis divina est sola essentia divina, & omnia alia sunt tantum secundaria objecta, & producta aliquo modo in tali esse objecti per actum intellectûs divini. Nec bene dixeris; quod hic solum Scotus vocat objectum secundarium creaturas; non verò Personas: nam statim sequitur: Primum igitur naturaliter est essentia divina præsens intel-

Proprio to-
ctur, quod
sic.

Primum.

12.
Alia proba-
tio ex
lice.

videtur quod
sententia
Scoti.

intellectui suo (ut primum objectum) quam ali-

essentia non est formaliter sapiens, nisi per attributum sapientiae; sed esse formaliter sapien-

Replica.

Nihil efficit.

Instantia.

Non convincit.

15.

Multa alia obijciuntur Conclusioni Primae.

Solutio ex Fel.

Secunda.

Solutio ex eod.

Essentia non est primum objectum, patet, quod non communitate prae-dicationis: ergo est primum secundum virtutem. Id est secundum eundem Doctorem ibi numero 23. Facit omnia alia actu cognita in intel.

13. Relativae sunt obiectum secundarii.

Sed pergamus in Scoto: similiter voluntas habens essentiam illam, actu intellectam, ut objectum sibi praesens, non tantum est potentia operativa, quae scilicet formaliter habens eam, amet ipsum objectum, sed etiam potentia productiva amoris adequati infiniti, & per consequens, Persona spirata in natura divina. Prius ergo naturaliter, quam intellectus, & voluntas divina habeant vel respiciant aliquid aliud objectum secundarium, habetur completa ratio productionis Personarum divinarum intrinsecarum: & per consequens illa Persona prius producentur, quam ali-quod aliud objectum praesentetur; & per consequens multo magis prius, quam aliquod aliud objectum causetur. Ergo, secundum Scotum, saltem relationes divinae sunt objectum secundarium. Quod ipse alio loco in terminis docet, utputa 1. dist. 1. q. 2. n. 6. ibi: Actus omnis habens primum ob-jectum, a quo essentialiter non dependet, sed tendit in aliud virtute primi; licet non possit manere idem actus, nisi habeat habitudinem ad primum objectum, potest tamen manere idem sine habitudine ad secundum objectum, quia ab eo non dependet. Exemplum: idem est actus visionis essentiae Dei, & aliarum re-rum in essentia: sed essentia in se est primum ob-jectum; res visa secundarium objectum: non potest autem manere eadem visio, nisi esset ejusdem essentiae, posset autem manere absque hoc, quod essentia sit in ea. Sicut igitur Deus absque contradictione potest cooperari ad actum illum, in quantum tendit in pri-mum objectum, non cooperando ad ipsum, in quantum tendit in secundum, & tamen est actus idem, ita sine contradictione potest cooperari ad visionem essentiae, vel fruitionem, quia essentia habet quasi rationem primi objecti, non cooperando eidem actui visionis; vel fruitionis, in quantum tendit in Personam; & ita in unam, quod non in aliam; quia Persona habent ratio-nem objecti quasi secundarii. Dicitur: Quasi; quia Per-sonae non sunt objectum secundarium ut crea-turae. Ita Felix de Trinit. c. 6. diff. 3. n. 11. in fine. Atque haec sunt de mente Scoti, quantum attinet ad relationes divinas, quae non sunt for-maliter infinitae.

Non tamen in creatura. Felix.

14. Probatur attributa esse obiectum primum.

Responsio Felice.

Sed cum scientia Dei simpliciter sit infinita, & omnibus modis perfecta, videtur, quod debeat habere pro objecto suo primario id, quod om-nibus modis perfectum est, quale non est essentia sine attributis; cum haec ipsa importent simpliciter infinitam perfectionem, ab essentia formaliter ex natura rei distinctam, juxta su-perius dicta. Respondet Felix de scientia Dei c. 3. diff. 1. n. 4. quod omnem perfectionem, quam dicunt attributa, dicit radicaliter essentia, & ita scientia Dei habet objectum omnibus modis perfectum, cum habeat essentiam. Si replices:

Tenuis 1.

H 2

intel.

intellectu suo ita quod in primo signo natura est essentia sua primo cognita in intellectu suo, & in secundo signo natura quidditates virtualiter continentem veritates proprias: in tertio autem signo sunt ista veritates, virtualiter contenta in illis quidditatibus, sibi nota. Breviter: essentia est ratio, quare in Deo detur scientia infinita, & in eo representetur quodcumque intelligibile.

16. Tertia obiectio.

Solvitur ex Felice.

Essentia divina naturaliter movet.

Obicitur quartio.

Solum sequitur, quod attributa secundario moveant.

17. Quinta obiectio.

Confirmatur.

Resp. ad confirmationem.

Infinitas in omni genere est ratio ad aquinta obiecti primarii.

Obicitur tertio, idem est obiectum scientiæ Dei, & Beatorum; sed horum obiectum est voluntas divina: ergo & Dei: ergo sola essentia non est obiectum primarium. Respondet Felix sup. n. 6. quod obiectum primarium terminativum adhuc respectu Beatorum est essentia divina præcisè, voluntas verò solum movet Beatum; quia cum hæc motio sit ad extra, & efficienter fiat, debet esse libera, quod nequit fieri à divina essentia, quæ naturaliter movet, quod esset inconveniens. Porro nullum inconveniens est, quod essentia naturaliter moveat intellectum Dei ad cognitionem omnium aliorum in ipsa. Sed contra, erit quæ quarta obiectio. Deus cognoscit futurum contingens in decreto efficaci suæ voluntatis, ut infra dicitur, ergo decretum, quod est attributum, erit obiectum primarium. Respondeo: inde ad summum sequitur, attributa movere, non tamen propterea primario, quod hic solum negamus. Et patet, quia ipsum decretum cognoscitur in essentia, & in decreto futurum contingens. Obiectum autem primarium debet movere ad omnia, quæ actu cognita sunt in intellectu divino, ut patet ex dictis.

Ex quo etiam solvitur, quod quinto loco obicitur: Ad infinitam perfectionem Dei non solum spectat cognoscere attributa in essentia divina; sed etiam cognoscere in seipsis; sed hoc est possibile, cum attributa sint infinita: ergo tunc obiecta primaria erunt. Major probatur: nam scientia Dei emittitur est matutina, quæ cognoscit omnia in essentia divina; & vespertina, quæ etiam cognoscit attributa in seipsis; & hæc duplex cognitio est perfectio in Angelis: ergo Deo tribuenda est. Et confirmatur: ideo in sententia Scoti creaturæ, & relationes divinæ non sunt obiecta primaria; quia creaturæ dicunt perfectionem finitam, & relationes non sunt infinitæ: ergo attributa, quæ sunt infinita, erunt obiecta primaria. Respondeo ad confirmationem, nupiam Scotum constituere infinitatem adæquatam rationem obiecti primarii; est de defectu ipsius creaturæ, & relationes excludat ab obiecto primario. Quæ ergo est ratio adæquata? Infinitas in omni genere, sive quod essentia sit pelagus & radix omnium perfectionum, ita, ut ipsa faciat omnia alia actu cognita in suo intellectu, ut patet ex dictis, quod certum est, in ipsius sententia, non convenire attributis, est in suo genere infinita sint, & propterea fortè in se ipsis cognoscantur. Ut taceam, etiam creaturæ à Deo cognosci in seipsis; num ideo sunt obiectum primarium? Et sic patet responsio ad principale. Dixi consulto fortè: quia incertum

est, an attributa in seipsis cognoscantur, ut jam edissero.

CONCLUSIO II.

Probabile est, attributa movere, sed secundario.

S Misere, ut sup. audivimus, putat immediatam representationem attributorum, & relationum, supposito, quod in essentia represententur, esse superfluum, & ideo in Deo non esse ponendam. Sed Felix sup. n. 8. quamvis dicat, id esse probabile; attamen non putat inconveniens, attributa, cum infinita sint, posse Deum movere, quamvis non sint obiecta absolute primaria, cum non sint in omni genere infinita. Nam (inquit) ex hoc neque vilesceret intellectus Dei, neque ab aliquo non infinito moveretur. Si dicas: inconveniens est, quod detur in Deo cognitio, quæ non sit in omni genere infinita. Resp. negando; nam (ait) etiam in Deo dantur attributa, quæ licet infinita sint, non tamen in omni genere: nam misericordia solum in genere misericordiæ est infinita. Instas: saltem inconveniens esset, quod in genere misericordiæ esset aliqua misericordia, quæ non foret infinita in omni genere misericordiæ: ergo etiam esset inconveniens, quod in genere scientiæ sit aliqua scientia in Deo, quæ in omni genere scientiæ non sit infinita: nam scientia, quæ versaretur immediate circa essentiam Dei, esset representatio omnium attributorum, & creaturarum possibilium; scientia verò, quæ circa attributa solum tendit immediate, non representabit omnia ista, & ita erit scientia infinita, sed non infinita in omni genere. Respondet idem Auctor: solum probari ex his, unam scientiam in Deo esse magis infinitam, quam alteram ex parte obiecti representati, quod fateor, & non reputo inconveniens; cum minor scientia absolute sit scientia infinita. Hæc ille.

Itaque Conclusio nostra non repugnat perfectioni divinæ; neque enim, ut dictum est, per hoc vilesceret intellectus divinus; neque moveretur ab aliquo, quod non est infinitum: sicut moveretur, si relationes, vel creaturæ essent obiectum motivum, & ideo hæc non sunt obiecta motiva, sed solum terminativa; quia imperfectionis est, quod intellectus infinitus & scientia infinita dependeat ab aliquo, quod simpliciter non est infinitum: porro ab obiecto motivo dependet scientia; non quod in divinis obiectum propriè causet scientiam, quæ non est increata & improducta; sed quod obiectum motivum sit ratio aliqua prior scientiæ divinæ, prout scientia increata potest habere rationem à priori. Cognitio quippe divina supponit aliquod principium, à quo emanat aliquo modo: illud autem principium non est intellectus; etenim ex conceptu formali intellectus non habet posse se solo principiare intellectionem ullam: ergo requirit aliud princi-

18. Non est de conceptu attributorum secundario movere. Simil. Felix.

Obiecti solvitur.

Infinitas.

Non est de can.

19. Per hoc motum non dicitur intellectus divinum.

Quodam modo dicitur in intellectu.